

орендна плата, транспортний податок), єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір. Власні спостереження доводять, що запровадження цих змін надало можливість збільшити частку місцевих податків і зборів в доходах місцевих бюджетів з 8% у 2014 році до 22,3% у 2015 році. Тобто відмічається позитивна динаміка у зміцненні власної дохідної бази місцевих бюджетів.

З 1 січня 2016 року вступили в силу положення щодо підвищення ставок (з 2 до 4% та з 3% до 5%) та зниження обсягу доходу для платників 3 групи єдиного податку (з 20 млн. грн. до 5 млн. грн.) [2]. З огляду на постійно зростаючі темпи інфляції і рівень цін, таке зниження обсягів доходу обмежує можливості суб'єктів малого підприємництва до застосування спрощеної системи оподаткування обліку і звітності, створює підґрунтя до зростання безробіття, спонукає до укриття доходів. У 2015 році рівень тіньової економіки України був майже 47% ВВП [3], а зазначені податкові зміни можуть його лише підвищити.

Відбулися зміни в оподаткуванні доходів фізичних осіб. Встановлено єдину базову ставку з податку на доходи фізичних осіб у розмірі 18%, тоді як зарубіжний досвід свідчить про необхідність диференціації ставок для досягнення принципу справедливості оподаткування [2]. Як позитивний аспект можна відмітити відміну відрахувань єдиного соціального внеску працівників і встановлення ставки 22% для працевластуваних, що знижує податкове навантаження.

Не зважаючи на зміни в податковій і бюджетній сферах, допоки не створено механізмів усунення надмірної централізації бюджетної системи. Доказом чого є зростання частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів з 56,4% у 2014 році до 59 % у 2015 році. Перманентний характер реформ не дає можливості встановити чітку залежність між проведеними заходами і отриманими результатами. З метою нівелювання негативних сторін бюджетно-податкової реформи доцільним є встановлення чітких часових обмежень щодо її проведення, а також врахування зарубіжного досвіду.

Література

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Редакція від 13.02.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Редакція від 07.01.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Уровень теневой экономики вырос до 47% // Офіційний сайт 24news. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://24news.com.ua/949-uroven-tenevoj-ekonomiki-vyros-do-47>.

Сергій СОБЧУК

Київський національний торговельно-економічний університет

БЮДЖЕТНА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Стабілізація державних фінансів та забезпечення бюджетної стійкості увійшли в число пріоритетних напрямів економічної політики після кризи 2008-2009 рр. У багатьох розвинених країнах падіння доходів бюджету внаслідок економічного спаду та зростання витрат на антикризові заходи призвели до значного бюджетного дефіциту та швидкого зростання державного боргу. Усвідомлюючи ризики дестабілізації державних фінансів, в останні кілька років у низці країн світу, уряди здійснювали заходи, спрямовані на зміцнення основних бюджетних показників, скорочення дефіциту та стабілізацію державного боргу. При цьому фіскальна корекція була особливо інтенсивною в тих країнах, які не мали можливості залучати кредити за найнижчими ставками і таким чином не могли рефінансувати борг на прийнятних умовах, відкладаючи бюджетну консолідацію.

Протягом кількох останніх десятиліть був розроблений комплекс методів, призначених для отримання практичних оцінок бюджетної стійкості. Основними в цій області можна вважати роботи Дж. Хорна, О. Бланшара, Є. Горюнова, І. Богдана, І. Чугунова. У їх працях була сформульована загальна концепція бюджетної стійкості та запропоновані деякі

конкретні індикатори для її оцінки.

Оцінка бюджетної стійкості є, насамперед, прикладною задачею. Органам державної влади, які займаються розробкою бюджетно-податкової політики, потрібен аналітичний інструментарій, який дозволяв би оцінювати ризики бюджетної дестабілізації.

Бюджетна стійкість – це характеристика, що відноситься до конкретного фіскального режиму, який, у свою чергу, визначається структурою і обсягом доходів та витрат (зобов'язань) бюджету [2, с. 10]. Якщо держава вирішить провести реформу в бюджетній сфері та буде розглядати різні альтернативні варіанти нового курсу бюджетно-податкової політики, то щодо кожного з цих варіантів можна оцінити, чи забезпечує він бюджетну стійкість. При цьому можлива ситуація, коли чинна бюджетна політика забезпечує збалансованість державних фінансів у середньостроковій перспективі, але не в довгостроковій. Довгострокова стійкість державних фінансів залежить не лише від проведеної політики, але й від того, по якій траєкторії буде розвиватися економіка. Отже, результат оцінки бюджетної стійкості залежить від припущень, на підставі яких був побудований сценарій економічного розвитку, використаний для моделювання бюджетних надходжень і видатків. Інакше кажучи, результатом аналізу бюджетної стійкості є висновок щодо того, чи забезпечує цей фіскальний режим збалансованість державних фінансів у довгостроковій перспективі, за умови, що економіка буде розвиватися у відповідності з обраним сценарієм.

Сучасні прикладні дослідження бюджетної стійкості в основному спираються саме на дану концепцію, головним елементом якої є теорія «міжчасового бюджетного обмеження» держави. Здатність уряду управляти високим рівнем державного боргу залежить також від рівня розвитку фінансових ринків, оцінки фінансових ризиків суб'єктами ринку і довіри до економічної політики, зокрема, спроможності уряду проводити структурні реформи та консолідувати державні фінанси. Проте країни з високим рівнем боргового навантаження, а також значними зовнішніми дисбалансами та обсягом накопичених умовних зобов'язань, особливо вразливі до ринкових потрясінь, таких як різкі зміни процентних ставок чи валютних курсів [1, с. 64].

Бюджетне обмеження відображає, які витрати може здійснювати державний бюджет при заданому рівні доходів та накопиченому обсягу державного боргу. Для того, щоб оцінити бюджетну стійкість у відповідності з цією концепцією, потрібно спочатку побудувати прогноз доходів та витрат бюджету, що очікуються за умови, що базові характеристики бюджетно-податкової політики збережуться, а потім перевірити, чи відповідають отримані доходи та витрати міжчасовому бюджетному обмеженню. У разі, якщо бюджетне обмеження порушується, це інтерпретується як незбалансованість державних фінансів, а значить бюджетна стійкість відсутня. Інакше кажучи, даний аналіз дає уявлення про те, чи очікується хронічне перевищення витрат над доходами в майбутньому при відсутності будь-яких значних змін у бюджетно-податковій політиці, а також дозволяє кількісно оцінити дану невідповідність. Таким чином, міжчасове бюджетне обмеження вимагає, щоб борг у кожен момент часу дорівнював сумі дисконтованих позитивних первинних балансів державного бюджету за всі майбутні роки. Важливо, що наведені первинні профіцити майбутніх періодів повинні давати можливість погасити повну суму боргу, а не його частину. Саме цей критерій і визначає, чи є бюджетно-податкова політика стійкою в довгостроковій перспективі.

Література

1. Богдан І. В. Стійкість державних фінансів України та оцінка фіскального розриву на період до 2020 року / І. В. Богдан // Фінанси України. - 2015. - № 9. - С. 61-77
2. Теоретические основы бюджетного разрыва как показателя долгосрочной фискальной устойчивости и его оценка для России / Е. Горюнов, Л. Котликофф, С. Синельников-Мурылев. - Москва : Изд-во Ин-та Гайдара, 2015. - 58 с.